

متن پرسش

عرض سلام خدمت استاد گرامی: مقام معظم رهبری در دیدار با جمعی از نخبگان حوزوی در سال ۱۳۸۲ انتقادی بر فلسفه اسلامی وارد کردند، راه حل شما در مورد این انتقاد چیست؟ آیا تا به حال تلاشی برای این کار صورت پذیرفته است؟ انتقاد رهبر انقلاب بدین شرح است: «نقص فلسفه‌ی ما این نیست که ذهنی است - فلسفه طبعاً با ذهن و عقل سروکار دارد - نقص فلسفه‌ی ما این است که این ذهنیت امتداد سیاسی و اجتماعی ندارد. فلسفه‌های غربی برای همه‌ی مسائل زندگی مردم، کم و بیش تکلیفی معین می‌کند: سیستم اجتماعی را معین می‌کند، سیستم سیاسی را معین می‌کند، وضع حکومت را معین می‌کند، کیفیت تعامل مردم با همدیگر را معین می‌کند؛ اما فلسفه‌ی ما به‌طور کلی در زمینه‌ی ذهنیات مجرد باقی می‌ماند و امتداد پیدا نمی‌کند. شما بیاپید این امتداد را تأمین کنید، و این ممکن است؛ کما این‌که خود توحید یک مبنای فلسفی و یک اندیشه است؛ اما شما ببینید این توحید یک امتداد اجتماعی و سیاسی دارد. «لااله الا الله» فقط در تصوّرات و فروض فلسفی و عقلی منحصر و زندانی نمی‌ماند؛ وارد جامعه می‌شود و تکلیف حاکم را معین می‌کند، تکلیف محکوم را معین می‌کند، تکلیف مردم را معین می‌کند. می‌توان در مبنای موجود فلسفی ما نقاط مهمی را پیدا کرد که اگر گسترش داده شود و تعمیق گردد، جریانهای بسیار فیاضی را در خارج از محیط ذهنیت به وجود می‌آورد و تکلیف جامعه و حکومت و اقتصاد را معین می‌کند. دنبال اینها بگردید، این نقاط را مشخص و رویشان کار کنید؛ آن‌گاه یک دستگاه فلسفی درست کنید. از وحدت وجود، از «بسیط الحقیقة کلّ الاشياء»، از مبنای ملاًصدرا، اگر نگوییم از همه‌ی این‌ها، از بسیاری از این‌ها - می‌شود یک دستگاه فلسفی اجتماعی، سیاسی و اقتصادی درست کرد.»

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: همین‌طور است. حقیقتاً فلسفه ما ظرفیت زیادی برای حضور در مسائل امروز بشر در امور اجتماعی و زندگی امروزینش دارد. متأسفانه همان‌طور که قرآن را که کتاب زندگی بود، به کتاب صرفاً خواندن تبدیل کردیم، فلسفه را بخصوص «حکمت متعالیه» جناب صدرالمتألهین را نیز به موضوعات خواندنی تبدیل کردیم. اخیراً جناب آقای دکتر مهدی امامی‌جمعه تلاش دارند که این نقیصه را در دروس خود برطرف نمایند. پیشنهاد می‌شود رفقا به مباحثی که ایشان در «خانه طلاب» شروع کرده‌اند، رجوع فرمایند. @khanehtolab موفق باشید

